

ROZHOVOR S PROM. HIST. KARLEM NOVOTNÝM

Proč jste se rozhodl ke studiu archivnictví?

Já jsem vždycky rád četl historické knížky. Moje matka pocházela z rodiny, která měla kořeny částečně v Kostelci nad Černými lesy, a odtud pocházel můj učitel dějepisu na gymnáziu na Žižkově, kam jsem chodil. On nám dokázal svůj předmět nádherně podat a to utvrdilo můj zájem o historii. Tak jsem pak o tom uvažoval. Ono v tom ale bylo dost náhody. Já bych se asi za tehdejší situace na vysokou školu nedostal, protože posudek, který jsem měl, by mi moc neposloužil. Rodiče byli zaměstnaní v Národním muzeu a matka tam měla kolegyni, nějakou paní Davídkovou, a ta byla příbuzná prof. Vojtíška. Ta mi zprostředkovala setkání s ním, on si mě pozval, nějak mě vyslychal. Já jsem měl původně orientaci spíše na obecnou historii, ale on mě přesvědčil, že by bylo dobré to archivnictví. Tak jsem složil přijímací zkoušky. Tam jsem studoval pět let. Bohužel, někdy jsem tomu moc nedal. Už jsem cestoval a tak. Poslední státnici jsem dělal už jako voják, dojel jsem tam už z Žiliny.

Na koho ze spolužáků a pedagogů vzpomínáte?

Nás bylo původně 11, to bylo dost, pak nás skončilo asi 7, pak jsme se rozptýlili, někteří pak odešli do zahraničí, další pracovali v různých archivech – Anna Smolková, Jana Pšeničková, Josef Žabka a další. Řada z nich byla v jižních Čechách. Někteří zběhli.

Začínali jsme s prof. Fialou, ale toho jsme moc neviděli. Toho jsme těžko chytali, většinou jsme čekali, až přijde z restaurace U Parlamentu. Ale když přednášel, to byl zážitek, protože to byl odborník. Samozřejmě už pak nastupoval doc. Hlaváček, vzpomínám i na Karla Kučeru. Některé zážitky byly dost takové pofidérní, vzpomínám třeba, že jeden vyučující nám vykládal jen takové různé drby o profesorech z první republiky, různé perličky. Tak jsme to nějak protloukli. Tehdy studium bylo vylepšené marxismem-leninismem, politickou ekonomikou. To nám dost dávalo zabrat, pro nás archiváře to bylo úplně odtažitě. A někteří učitelé z těchto oborů, to byly také „perly“, někteří z nich se pak proslavili po roce 1989, najednou se z nich a jejich potomků stali „bojovníci“. Diplomku jsem dělal u dr. Hlaváčka, dělal jsem práci o lobkovických dolech, co jsem tak pochytil při prázdninové praxi. Žádná perla to nebyla, já jsem na to psaní nikdy moc nebyl.

Já jsem potom spíše byl takový byrokratický pisálek - manager. Abych dovedl o nějakém odtazitém tématu popsat 200 stran, na to jsem byl příliš věcný. To je někdy taková nemoc archivářů, že popíšou knihu o ničem.

Po absolutoriu jste pracoval v Okresním archivu Nymburk, jak k tomu došlo?

Já jsem měl smůlu, že náš ročník neměl při škole vojnu. Tak jsem pak šel na normální vojnu na dva roky. Šli jsme tehdy na školu pro důstojníky v záloze v Žilině, tam chodil třeba i kolega Josef Žabka. A tak jsme si začali odkrucovat dva roky, pak z toho bylo více než 26 měsíců, protože to byla berlínská krize, tak jsme ještě přesluhovali. Když jsme měli jít domů, tak najednou šlus, zůstali jsme tam. Nejdříve jsem sloužil v Žilině, tam se stal ze mě provianták a nakonec jsem končil jako proviantní náčelník útvaru. Po desíti měsících jsem sloužil v Počáplech u Mělníka. Tam bylo veliké staveniště, když se stavěla elektrárna a tam byl štáb silniční brigády. To byl takový útvar něco na způsob, jak byli dřív pétépáci, tak tihle zase stavěli silnice a železnice, vojenské objekty. A tam jsem si dokroutil vojnu. Pak jsem ještě sloužil u Kralovic, tam se stavěla odpalovací základna, tam nás složilo asi 400, já pro ně vařil. Já na to vzpomínám moc rád, protože můžu říci, že tehdy se u mě vojáci měli skutečně jak prasata v žitě. Na stravu bylo dost prostředků a my jsme opravdu nakupovali, co si kdo vzpomněl. Tehdy byla poměrně velká dotace na jídlo jednoho vojáka na den (12,60 Kčs), a tak si třeba vzpomínám, jak jsme krájeli mraženého tuňáka motorovou pilou a podobně.

Po skončení vojny jsem měl několik možností, ale to byly vzdálené destinace. Nakonec jsem nastoupil do okresního archivu Nymburk (v roce 1964). Znamenalo to pro mě každodenní

dojíždění z Prahy, vstávat v šest hodin ráno a na vlak. Archiv v moc dobrém stavu nebyl. Centrála byla v Lysé nad Labem v přízemí bývalého kláštera, to ještě šlo. Horší byl depozitář v samotném Nymburce, umístěný v evangelickém kostele (v suterénním tzv. divadelním sále). Tady byla totiž vysoká podzemní voda a celý objekt trvale podmáčený. Našel jsem například deník svého předchůdce, kterému tehdy Bořivoj Indra jako instruktor pro okresní archivy v SOA Praha nařídil, aby si vedl deník, když se mu zdálo, že má malé výsledky. A v tom deníku psal například: „přišel jsem ráno, otevřel všechna okna, pak vynesl 40 kbelíků vody apod.“. Vedoucím byl rozkulačený obchodník, který měl původně koloniál na náměstí v Poděbradech, ale hrozně dobrý chlap. On ten archiv v pravém slova smyslu postavil ještě s jedním dědou. Např. v Lysé, to si nedovedete představit, ve velkém sále byly sedmimetrové regály, a když jsem tam lezl po štaflích

a balancoval s osmikilovým kartonem, to bylo o život. Kdybych býval spadnul, tak už jsem nechodil. Další depozitář byl na děkanství v Poděbradech.

Když jsem nastoupil, tak mi bylo jasné, že nejdůležitější je vyřešení stavu prostor a to byl vlastně můj první kontakt s agendou, která mě pak celou aktivní kariéru provázela. Nejdřív jsem dostal ruční mechanickou pumpu, pak dokonce, když jsem vstoupil do strany (1967), což jsem jako funkcionář na okresní úrovni musel, elektrickou pumpu a nějak to šlo. Celkově to v Nymburce nebylo špatné. Měl jsem tam kolegu, který byl do archivu „uklizen“, dříve zastával funkci bezpečnostního referenta ONV, takže to byl vlastně druhý muž po předsedovi ONV, byl pak nemocen, měl vývod, ale chtěl nějak zůstat aktivní a tak pracoval v archivu. Hodně jsem ocenil jeho pomoc v roce 1968. Já jsem se tehdy nijak neangažoval, neměl jsem na to čas. Já totiž vedl a ještě do nedávna dětský turistický oddíl, takže jsem přijel do Prahy, šel jsem na oddílovou schůzku a vlastně jsem v té době Nymburce nebyl. Tento kolega z archivu věděl z minulosti na různé lidi na okrese různé „informace“, a tak si na nás v archivu nikdo netroufl.

Když jsem tam nastoupil, tak jsme tam byli jenom dva, předtím ještě bývalý gymnaziální profesor historie dr. Forst (autor jednoho z prvních průvodců po okresním archivu). A když jsem odcházel, tak tam bylo pět systemizovaných míst. A bylo to také proto, že jsem se nebál tam vzít někoho z těch „vysloužilců“ a s nimi tam připlulo systemizované místo. Ten člověk po roce nebo po dvou letech odešel a to místo tam zůstalo. To byla velká výhoda. Já jsem také občas spíchnul nějakou blbost pro regionální komisi, tehdy se dělaly dějiny dělnického hnutí. Zase to mělo výhodu, že jsem měl čas jít do jiných archivů, třeba do archivu Ústavu marxismu-leninismu a tam jsem viděl, co tam vlastně vykradli za věci z různých archivů. Tak jsem si uvědomil, kde co je. A na okrese ocenili, že jsem ochoten občas s těmi dědy něco spíchnout. Ono to nemělo moc smysl, byla to vlastně škoda papíru, ale aspoň se něco dostalo ven a hlavně to archivu prospělo. Odcházel jsem v době, kdy se ještě archivy nestavěly. Ale věřím tomu, že kdybych tam ještě pár let zůstal, tak bychom si také postavili budovu. Protože my jsme byli tehdy opravdu v bídných podmínkách.

Od počátku jste spolupracoval s oblastním archívem?

Postupně jsem se stále více dostával do kontaktu s pražským oblastním archívem (metodické vedení) a také s Archivní správou. Ono, v 70. a 80. letech byl SOA Praha takovou personální základnou pro Archivní správu, protože většina pracovníků Archivní správy začínala v SOA Praha. To byl zejména Josef Maršál, Pavel Rafaj, Václav Šolle, Franta Šuchma a další. Souviselo to s dlouhodobě napjatými vztahy mezi SÚA a zejména jeho ředitelem Jaroslavem Vrbatou a Archivní

správou. Vrbata zastával názor, že Archivní správu je třeba zrušit a převést pod SÚA jako metodické pracoviště. SÚA by tím získal tabulková místa a zároveň větší vliv. Neuvědomil si ale, že v tehdejší době by se se SÚA nikdo nahoře nebažil (i když dr. Vrbata byl členem HV KSČ na Ministerstvu vnitra) a archivy potřebovaly partnera na ministerstvu, který bude prosazovat jejich zájmy.

Státní oblastní archiv měl na nás dohled, měl archivního instruktora pro okresní archivy Středočeského kraje. Tam jezdil dr. Indra a pak dr. Růžek. Indra byl opravdová osobnost. Byl i úžasný teoretik na výstavbu archivů, sledoval to i celosvětově. Dnes už vlastně žádný odborník jeho formátu na archivní budovy u nás není.

Jak jste se dostal na Archivní správu?

V roce 1978 jsem byl osloven ředitelem Archivní správy dr. Sýkorou, abych přešel na AS jako referent pro státní archivy. Celé to zpunktoval Pavel Rafaj, který mě doporučil, já jsem Sýkoru tehdy vůbec neznal. Ale asi si všimli, že mám jakési výsledky a zájem i o tu provozní část archivařiny, což bylo zapotřebí. Tehdy totiž už bylo jasné, že situace v oblasti archivních budov je dlouhodobě neudržitelná a že Archivní správa bude muset v tomto směru něco podnikat.

Když jsem přišel na Archivní správu, byly tam v podstatě dvě takové skupiny zaměstnanců. Na jedné straně to byla část odborných pracovníků, té šéfoval Sýkorův zástupce dr. Charous (vedoucí II. oddělení), který věci velice rozuměl a měl mezi archiváři velkou autoritu. Takže fungovaly záležitosti metodické, byly vydávány časopisy a zajišťovány další úkoly a řízení archivů.

Vedle toho byl ředitel Sýkora a kolem něj úzká skupina lidí, zejména dr. Maršál a pan Orel, kteří stále psali jakési „materiály“. Pokud si otevřete Archivní časopis ze 70. nebo 80. let, je tam řada těchto Sýkorových zpráv a textů, které byly zpracovány při různých politických příležitostech, ale vlastně celkem k ničemu nebyly. Já když jsem nastoupil, tak mi Sýkora říkal, „a musíte se naučit tu zpravologii“. Prostě on rád psal zprávy, například jednou si vzpomínám, že měl jet na nějaký zahraniční archivní kongres a měl už tři týdny předtím napsanou zprávu, co tam bylo, s kým se setkal apod. Na druhou stranu byl Sýkora ředitelem v řadě ohledů úspěšným, za něj se třeba zpracoval první archivní zákon, metodika výstavby a rekonstrukce archivních budov apod.

Ale pozor, Sýkora nebyl zlý chlap. Především on z Archivní správy nikoho nevyhodil. Po roce 1968 řada lidí na AS byla ohrožena, to byl třeba dr. Sládek, který byl předsedou stranické organizace, dr. Života, dr. Nývlt a další. A Sýkora přes všechny svoje kontakty nějak ty lidi přikryl. A někteří to měli opravdu nahnuté. Nicméně Sýkorova představa řízení byla asi taková, že to pokryje těmi

zprávami, nikdo na něj nebude moci, navenek se tvářil, že tam má samé neschopné lidi a odborně to nějak bude šlapat. Díky němu postupně docházelo k přirozené výměně lidí, a když se zase zvýšil počet členů strany na Archivní správě, tak jsme založili samostatnou stranickou organizaci. Jejím předsedou byl Rafaj a Sýkora jako ředitel byl členem. A tahle stranická organizace byla takovou možností, jak jsme mohli ovlivnit práci Archivní správy. My jsme začali Sýkoru „úkolovat“. A samozřejmě naším hlavním cílem bylo zajistit stavení pozemek pro ústřední archiv. Sýkora se s tím pak nějak smířil a začal v tom vyvíjet různé aktivity. A to se muselo dělat po dvou liniích, té úřední, to znamenalo psát návrhy, náměstkoví, ministři, na různé útvary ministerstva, připomínat na poradách. A pak to byla linie stranická, tady bylo důležité chodit na schůze různých složek, aby se ta otázka dostala do usnesení. Protože když to bylo v usnesení stranické organizace na vnitru jako závěr, tak samozřejmě se už na tom dalo stavět, usnesení se kontrolovalo, dalo se tím argumentovat apod. Dr. Vrbata také přijal do SÚA „čerstvého důchodce“ ing. Matějného, který předtím šéfoval ministerstvu po stránce ekonomické, ten prošlapal různé „cestičky“ (ale ne z lásky k archivům).

Jaká byla tehdy na Archivní správě situace?

Na Archivní správu se v 80. letech začala komplikovat personální situace. Někteří, kteří tam byli od počátku, začali odcházet do důchodu a na jejich místa byly přijímány osoby, kterých se potřebovali jinde zbavit, jako třeba na funkci zástupce ředitele. Po odchodu dr. Gabriely Čechové tam přišel dr. Václav Hrubý, to byl člověk vytažený z Plzně a také ho tam potřebovali nějak ulít, ten trošku archivařině rozuměl. A pak tam dali ing. Jansu, to byl bývalý pracovník bezpečnostních služeb. A on se vypracoval na místo náčelníka sekretariátu ministra vnitra, čili v podstatě druhý člověk po ministru vnitra. Jenže měl dva syny a jeden syn mu utekl na západ, takže ho odšoupli na Archivní správu. Tam tak nějak přežíval, pak onemocněl a skončil. Ale Sýkora ho, když potřeboval něco zařídit, poslal a on to vyřídil, protože znal z minulosti ty papaláše. Vlastně se u nás neprojevoval zle, takže ještě později docházel občas na návštěvu. Potom onemocněl a Sýkora, že by měl mít náměstka. Ale koho? Že tady nikoho nemá, on měl takovou utkvělou ideu... On totiž byl hrozně na prachy, jemu se třásly ruce, když někomu podepisoval platový výměr, on byl hrozný krkoun. To bylo pro něj utrpení, když někdo dostal výplatu. A teď o všech prohlašoval, že jsou blbci, totální volové, že všechno musí dělat sám. Ona to byla taková líbivá politika, že všechno musím dělat sám, ostatní jsou mi jen tak k ruce. A já jsem tenkrát, to byla druhá polovina 80. let, už dělal všechno kolem zabezpečení archivů, protože jsem zdědil tu funkci přes státní a okresní archivy, materiální zabezpečení a takové věci.

A jednou se mělo jet do Hradce Králové a měl tam jet náměstek ministra, mělo se mu ukázat, jak je to špatné v SOA v Zámrsku. A najednou Sýkora nemohl, musel kvůli nějakým penězům. No tak, kdo nejméně uškodí, tak tam pošleme toho vola Novotného. A já jsem se dal do řeči s tím náměstkem, a když jsme se vraceli, tak mi povídá, „no, vy tam furt nemůžete sehnat toho náměstka, ale vždyť Vy nejste tak blbej.“ To už bylo před koncem Sýkorovy éry, Jansa už odevzdal práci (už mu sehnal chalupu, to byla jeho nejhlavnější úloha). Tak najednou náměstek tam střelil moje jméno. A měl jsem našlápnuto na jakýsi postup.

Ale všechno bylo jinak. Sýkora šel do penze a šéfem Archivní správy se stal dr. Panák. To bylo jedno z nejhrošších období, všechno už se hroutilo. Dr. Panák seděl původně na ministerstvu vnitra u Veletržního paláce. Vystudoval Vysokou školu SNB v Bráníci a měl na starosti bezpečnostní politiku státu. Na Archivní správu ho šoupli, protože si s ním nevěděli rady. Zoufale se snažil problematiku pochopit. Já jsem jednou vlezl do jeho kanceláře, když tam nebyl a měl tam sylabus s různými strukturami archivnictví, jak se co váže. Snažil se do toho zasvětit. Ale věci vůbec nerozuměl. Jen jednou byl na shromáždění ředitelů archivů na Kubě. Tak jsem se pokoušel z něj vydolovat, co tam bylo. A on říkal: „jo, bylo to dobrý, učil jsem je Tancuj, tancuj, vykrúcaj“.

V roce 1988 byla velká reorganizace na vntru (redukce administrativy), tehdy nás z 24 snížili na 12. Panák udělal to, že se sebral, napsal si služební cestu do Ruska a odjel, to tehdy nebyl problém pro ředitele. Ale když se vrátil, už nebyl ředitel, byli jsme jenom oddělení a on úplně vypadl. Začalo to mít spád k roku 1989. Byli jsme pak součástí Odboru archivnictví a vnitřní správy MV, jehož ředitel byl dr. Šlapák, velice seriózní právník. Archivnictví bylo zachované, ale skutečně jen drť. Já jsem tehdy byl vedoucí III. oddělení a zástupce ředitele. Panák mě tam tehdy nechal, ať se s tím nějak vypořádám. A to bylo každý den, ještě čtyři lidi pryč apod. My jsme tam naštěstí měli řadu lidí důchodového věku. Ale když už mělo jít na referenty, tak jsem do toho seznamu k odchodu napsal sebe. Protože jsem řekl, beže mě se obejdou, když už bude jenom osm referentů a jedna spisovačka, tak už není potřeba vedoucí oddělení. Pak se stal Pavel Rafaj vedoucím oddělení a já tam byl jako vedoucí odborný referent specialista (VORS) se zachováním platu.

Tehdy se nám podařil husarský kousek. Zatím probíhal ten proces protlačování výstavby nové budovy do pětiletky, furt se to tlačilo. A už archiv spojený SÚA a SOA – jeden objekt. A nám se podařilo po dlouhém jednání a za veliké pomoci tehdejšího vedoucího ekonomického odboru ministerstva vnitra přes konzulární oddělení ministerstva zahraničních věcí protlačit, abychom přímky za archivní rešerše dostávali na konto. Protože předtím šel výtěžek rešerší jednotlivým konzulům, kteří to měli jako kapesné. Takže ty peníze bylo možné

využít pro archivnictví. Tehdy to byla sláva, když jsme vezli první kopírku. To byly „utaxy“ a za 300 000 Kčs jsme koupili 8bitový počítač ze Slušovic pro kolegu Bittnera. To byly peníze... A to bylo tehdy hrozně dobré, protože se dodělával trezor v Dejvicích pro korunní archiv a nebylo dost peněz na techniku. Něco se podařilo uškodlit archivu, že dostal něco z rezervy ministra – nějaké devizy. Ale chtěli od nás asi 120 000 devizových korun. A to byla taková zvláštní věc, nám přišel třeba šek na dolary. A když jich bylo více, tak jsem je odnesl do obchodní banky a tam nám je proměnili na devizové koruny. Ale ty jsme nedostali, měli jsme je jen papírově na účtu v rozpočtu a oni nám je pak poskytli a ty zahraniční výrobky se mohly koupit. Protože začátkem 90. let to bylo možné pouze za devizové koruny. A tehdy to bylo potřeba na měřící techniku do podzemního trezoru AČK. To byly také peripetie. To bylo ještě v gesci ministra, ale také kolem toho byla spousta psaní a kecání. Nezapomenu na Sýkoru, protože samozřejmě přišli s inertním plynem, že to bude chránit. A Sýkora se vždycky ptal: „tak co, už jim tam pšoukli ten plyn?“. Nakonec se podařil dobrý projekt, který byl reálný a byl prvním krokem, který ukázal, že archivnictví je důležité. Tehdy šlo o to, aby se ukázala hodnota archivního materiálu. A tak se udělala výstava archiválií v Lobkovickém paláci, šesti listin v podzemí, to otevíral ještě prezident Husák. Já jsem tehdy chodil na gremiálky do SÚA a zoufale se přemýšlelo, jak ukázat, že archivy existují. A přišli jsme na tohle, já myslím, že jsem v tom měl také svoje prsty. Bylo to jen šest listin, ale tenkrát se z toho stala národní pouť. To byly davy lidí. Když se přijde prezident podívat na šest listin, tak to je něco...

Koncem 80. let byla výhoda, že jsme dostali nějaké peníze na vybavení, že jsme měli odrazový můstek na začátek 90. let, kdy byla potřeba spousta techniky na restituce a rehabilitace. A to byl obrovský triumf archivů, sice se začínalo znovu a ještě za horších podmínek, ale naštěstí tehdy ve vedení státu byla spousta vzdělaných lidí, např. Petr Pithart a další, kteří nás zaštilili. Měli také zájem, protože potřebovali z těch klášterů a dalších budov archivy dostat. A archivy se mohly vystěhovat, až se pro ně něco vytvoří. A to nebylo tak jednoduché, protože tam byl ještě mezi-stupeň. My jsme museli přesvědčit lidi na ministerstvu, že nestačí náhradní řešení. Tenkrát jsme pronajímali řadu objektů, jako byly například sklady uzenářské firmy Kliment ve Vysočanech. Za to se tehdy platilo 20 milionů ročně, to byly ohromné peníze, za tolik se tehdy dal postavit okresní archiv. Zase jsme začínali tím, že se dělala zpráva pro vedení ministerstva. Já jsem zůstal v té agendě vězet až po krk, protože jsem to dělal už deset let. A měl jsem „nevýhodu“, že když jsem někam postoupil, zůstala mi i ta předchozí agenda. Já jsem sice zdědil určité „nicnedělán“ po ing. Jansovi. Nastoupil jsem na další místo, zůstaly mi okresní archivy a pak se to nabalovalo. Ale mě to bavilo. Co bylo strašné, když se ty lokální programy

zreálnovaly. Tam jsme se dostali do strašného presu mezi klikou SÚA a SOA zaštiťenou dr. Vrbatou a pak dr. Babičkou a dr. Indrou, který se taky snažil něco získat, ale už to byl odvar, proti Vrbatovi byl rozumný. Vrbata to byl běs, na nás byl velice umanutý, jednal velice slušně, ale byl zaťatý. A z vnitra na nás zase nasadili Toulce a jeho nadřízeného pana mjr. Havlenu. To byla taková skupina ze stavebního a ekonomického odboru MV, to byla větev centrálního ministerstva. A pak tam byla malá větvička CSÚ, a to byl ing. Vítů a paní Vomáčková. Není náhodou, že paní Vomáčkovou, když byl konečně dokončen archivní areál, pak nějaký čas zaměstnávala i ta jihlavská firma, která dodělávala provozně technický blok, protože si mysleli, že se přes to dostanou k výstavbě MZA v Brně.

Jak začínal plán výstavby budovy Státního ústředního archivu?

Z počátku bylo potřeba jaksí zreálnit ty představy archivů, které byly velmi podrobně zpracovány týmem pracovníků SÚA – dr. Kalinou a dalšími. Pokud šlo o SÚA, tak dr. Vrbata počítal s budovou pro minimálně 400 lidí, tam měl být „hotel“, tam měla být archivní škola, prostě ta jeho představa byla maximalistická a on za ní umanutě šel. Na druhé straně SOA Praha, tam počítali asi se 100 lidmi (SÚA a SOA počítali se samostatnými objekty). A mně se tehdy podařil husarský kousek přesvědčit Bořivoje Indru jako ředitele SOA, aby šel do společné budovy se SÚA. To bylo totiž důležité i pro celkovou argumentaci, aby na vnitru a dále na financích věděli, že vyřeší najednou problém dvou archivů, že se vlastně ušetří. Protože do těch starších nebo pronajatých budov, chtě nechtě bylo třeba investovat, navíc, jak archivy narůstaly, bylo těch budov a také tedy výdajů pořád více. Druhé co bylo potřeba, bylo připravit další metodiku, aby tomu na vnitru vůbec rozuměli, o čem se spolu bavíme. A tady nepomohly studie dr. Kaliny o francouzských budovách s kupami překladů, xeroxů apod., to ty lidi akorát vyděsilo. Metodiku bylo potřeba udělat jednoduše a hlavně krátce. A tady vlastně už v té druhé polovině 80. let vznikla spolupráce, hodně se toho ujal B. Indra a z vnitra dr. Král a ing. Vítů a s nimi jsme pak tu metodiku připravovali, já myslím, že není špatná (platí i dnes).

Postupně se tak dařilo otázku budovy pro nový archiv posunovat, ale bylo kolem toho samozřejmě spousta papírování. Nakonec se nám podařilo prosadit plán výstavby nové archivní budovy do 9. pětiletky (měla být od roku 1991) a to se zdálo, že je vyhráno. Dlužno přiznat, že hodně tomu pak napomohl i dr. Vrbata, když angažoval do SÚA bývalého vysokého funkcionáře ministerstva vnitru ing. Matějného, který znal zase řadu lidí a pomohl věci prosadit. Ale pak samozřejmě všechno skončilo a začali jsme od roku 1990 znovu. Ale už od roku 1984 se jednalo o parcele na Chodovci a tady musím zdůraznit, že se tehdy jednalo o státní pozemek, takže když později stát musel za ten pozemek platit, tak to

byla lumpárna, protože byl mezitím privatizován. Už byl hotov lokální program (díky dr. Kalinovi, dr. Bolomskému a dalším), měl se připravovat projekt, měly to tehdy dělat vojenské stavby.

My jsme se na Archivní správě s dr. Růžkem věnovali v první fázi studiu lokálních programů a hlavně zrealnění návrhů. To, co se pak postavilo, bylo v té době maximum možného. Když se plánovala taková výstavba, my jsme vždycky počítali nejméně o 50% více. Pak jsme to uskudlili a považovali jsme to za úspěch. Protože, mezi námi, v archivech je ještě spousta věcí, kterých je možné se bez mrknutí skartovat. To nezapomenu jako vtip, jednou byl náměstek ministra v Zámrsku a teď se tam procházel mezi regály a lesem kartonů a jeden karton vytáhl a byly tam účty ROH, kolik utratili za ubrousky, za občerstvení.

Kdybyste viděli, do jaké zříceniny jsem do Zámrsku přišel. A pak se nám dařilo každý rok 20–40 milionů tam šoupnout. Když já tam přišel poprvé, tak to tam byli zabombardovaní ve středověku. Ta obrovská stáj, to je dnes unikát. Tam jsme přišli s chlapy z ekonomického odboru, propadlé stropy, hromady trosek. Oni se začali rýpat v té hromadě a objevili tesco barák, který chyběl v inventuře v krajském ředitelství v Hradci Králové. Oni ho tam před lety šoupli, protože ho neměli kam uskladnit, pak na to spadla střecha, tam to leželo a v tomhle stylu to tam bylo vedené. To se stavělo úplně od začátku, dělaly se půdní vestavby. To je svým způsobem maximální zhodnocení toho objektu. Když jsem začínal, to byla hromada trosek. Tam byli ještě zbytky po bývalých chovancích věznice v sídle kraje. A postupně se podařilo vybudovat nádherný archiv. Sice je venku, archiváři si stěžovali, že jsou venku. Ale já myslím, že kdo chce, tak si tam dojede, protože tady to nejsou žádné vzdálenosti. To není, jako když někdo jede z New Yorku do Detroitu, tady je 20, 40, 60 km. Tam potom jezdila spousta cizinců. Pak ředitel Šimek se to snažil povznést, pak získali prostory v Hradci a Pardubicích. To bylo rozumné, protože dělat v každém kraji oblastní archiv, to znamenalo udělat všude aparát se všemi v podstatě nadbytečnými lidmi. Tady se našťestí podařilo, že se zachovaly oblasti a nikoliv kraje. Protože, představte si, za co dnes stojí třeba archiv v Karlových Varech, který je velký, ale je v mizerných podmínkách a na pozemek, který jsme tehdy opatřili, chodí na houby, protože tam už jsou veliké brízy. Vypadalo to, že by se tam mohlo stavět (společný objekt pro okresní archiv Karlovy Vary a Sokolov). Pak se to odsunulo a bylo to špatné.

Jak se situace změnila po roce 1989?

I v 90. letech nám jako Archivní správě zůstala určitá gesce nad stavbou archivních budov v celé republice a já myslím, že to má svůj význam, když je

dohoda. Pokud by to tenkrát přešlo na SÚA, tak ostatní archivy by šly do kytek a stejně by to nestačilo.

Pamatuji si na takovou epizodu, to už bylo v listopadu 1989. Měli jsme sešlost archivářů, kde nám rozdávali „brigády socialistické práce“. To bylo těsně předtím, než se to úplně rozsypalo. A tenkrát přišel za mnou náměstek ministra ing. Eliáš, to byl bývalý aparátník z ÚV KSČ. A vzal si mě stranou a ptal se mě, jestli mu nedají archiváři přes držku. Já říkal: to jsou celkem klidné typy, ti mají jiné starosti.

Pak to začalo znovu od 1990. Rafaj ten byl vlastně už mimo, on se v listopadu 1989 dozvěděl o situaci dříve, jsem přesvědčen, že měl zprávy svými kanály. Končil, spousta věcí rozdělaná. On toho nasliboval, vždycky seděl za stolem a říkal „nemožné ihned, zázraky do tří dnů“. Rafaj byl dobrý chlap, ale už na tom byl špatně fyzicky i psychicky a tohle ho dorazilo, protože věděl, že končí. Potom by ho bývali archiváři utloukli čepicemi... protože tehdy patřilo k dobrému tónu všechny nadřizené smést, protože to byli škůdci, vrazi, traviči studní, pitomá archivní správa...

Tak já tehdy vymyslel, že nikomu nenecháme iniciativu, svoláme celostátní konferenci archivářů a budeme to tím pádem řídit. Do toho se z Bulharska vrátil dr. Sládek a vycítil svou příležitost. Tehdy měli velké renomé bývalí osmašedesátníci, takže on samozřejmě měl hlavní projev.

Tehdy byli dva lidé, kdo měli zájem o funkci ředitele archivní správy, dr. Sládek a dr. Maršál. Protože se rozhodlo, že budeme zase samostatný odbor. A tehdy si mě zavolal vedoucí odboru, pod kterým jsme byli a ptal se kterého? Já jsem říkal, toho Maršála radši ne, to je hrozně emotivní člověk. Možná se na něj pamatujete z roku 1989, jak vystoupil proti Vrbatovi, to bylo nemožné. Tak jsem doporučil Sládku a to bylo dobře. Protože Sládek byl uvážlivý chlap a diplomat a dovedl vytvořit pracovní prostředí. Naštěstí se to podařilo ukočírovat, protože to žádný smysl nemělo a byla by to akorát ostuda. Měl jsem ještě schované pak různé petice z archivů apod. Já jsem už žádnou funkci nechtěl, tam šla Čepeláková na vedoucí oddělení a Maršál na zástupce ředitele. A já si nechal jen referenta a zbyly mi archivy.

A zase to začalo znovu, protože na ministerstvech byli úplně jiní lidé. To se muselo začít úplně od začátku. Stanovila se taktika. Nejdříve se dostat do povědomí státních orgánů tím, že jim řekneme, že archivy pracují v hrozně špatných podmínkách a že nebudou moci uspokojit potřeby státního aparátu. Tak se psal materiál Materiály hmotného zabezpečení státních a okresních archivů. To trvalo asi 1,5 roku, než to přešlo do vlády a tam už bylo usnesení, že by se mělo něco dělat s ústředním archivem. A pak se dělal druhý materiál a to byla

hrozná práce, protože to muselo projít na ministerstvu, to muselo projít ve vládě, to byly asi čtyři kroky, a to byl vždycky „materiál“, jak říkal starý Sýkora. To bylo hrozné. V tom prvním materiálu jsme si uložili, protože jsme ta usnesení psali sami, na tom se podíleli hodně Maršál a Čepeláková. Čepeláková byla administrativně schopná. Ona původně, když přišla na Archivní správu, tak to byla holka z mototechny, normálně jako prodavačka. A Sýkora si ji tam vzal a hlavně Nývlt se postaral, aby vystudovala. V tom dalším materiálu už se rozpracovávaly věci, ale už ten první materiál ukládal ministerstvu, aby archivy vybavilo. Aby mohly fungovat, protože počítače, kopírky, to ještě nebylo, bylo jich jenom pár. Tohle všechno bylo potřeba. První materiál nám uložil, abychom připravili už podklady pro výstavbu archivů a tam už se objevil s plnou parádou Státní ústřední archiv a Státní oblastní archiv Praha. Tam se mi tehdy podařilo přemluvit Indru, aby se to vzalo jako jeden objekt. Protože původní představa byla, že se budou stavět dva archivy. To byl ideál snů, ale to by nikdo nepostavil a hlavně by to stálo o moc víc. To se mi podařilo Indru ukecat, v řadě věcí se muselo ustoupit, protože on chtěl svoji knihovnu, svoje laboratoře. Také SÚA by jim vždycky něco sebral. To jsem musel do poslední chvíle hlídat, pokud jsem do toho měl co mluvit, protože SÚA potřeboval vždycky 100 milionů a SOA 10 milionů. To byly těžké boje, v těch posledních letech to vypadalo tak, že se naplánovala nějaká částka, moc toho nebylo. Začátkem listopadu jsme měli vždycky poradu ředitelů a tam většinou přijel Henych jako ředitel sekce a přivezl třeba 30, 40 milionů, které na ministerstvu zbyly, a teď se to honem utratilo, protože jsme na to byli připraveni. A tak se tam jenom kloplo to konkrétní číslo a udělala se spousta věcí. Henych nám hodně přál. To byla na vnějšku postava, stejně jako předtím Zářecký. Oba nám hodně s těmi materiály a pak fakticky pomáhali.

Pokud jde o budovu, začátkem 90. let jsme začínali nově, ale trochu za jiných podmínek. Už to tam bylo prošlapané a byli tam i zájemci o ty prebendičky. Protože pro lidi, kteří se kolem toho motali, tak vždycky něco bylo. Já si pamatuji, jak se dělala po výstavbě prvního bloku na Chodovci obrovská žranice, to dělal už PROARK a firma Minas z Uherského Hradiště jako stavebník.

Bylo to prošlapané i v exaktních liniích ministerstva, ti subalterní pracovníci o tom věděli, už byla představa, co je dluh z minulého období. A vycházelo se také z toho, že když na to kývli komunisté, kteří měli hluboko do kapsy, tak my bychom mohli také něco udělat. A byla to velice příznivá doba – rehabilitace, restituce, uvolňování budov. Jenom já jsem měl půl skříně suplik od institucí, abychom vyklidili urychleně tu a tu budovu.

A tak jsme začali, těch papírů zase bylo kolem toho hodně. Nebyla už našťestí ta stranická linie a nestačily se ještě rozjet státní knihovny, ještě se nedostalo do

eifru Národní muzeum apod. Bylo hlavně potřeba vyklidit ty různé objekty, kláštery, restituované objekty. Zase se psaly zprávy, už tak byla i usnesení. Z toho vyplynulo, že by se měla udělat metodika, projekt apod. A teprve dalším krokem byla výstavba. Jakmile odsouhlasili dokumentaci, tak už pak šlo o prachy. Už to byl prstíček, který se strčil do toho mechanismu, už jsme byli na koni. Od 1992 a 1993 se začaly archivy vybavovat technikou, už se nevystačilo s jednou kopírkou a jedním počítačem. To byl první krok. Pak se dělala zpráva do vlády, tam už bylo uloženo zpracovat zprávu o výstavbě budovy pro SÚA a SOA. A tam nám hrozně pomohlo i to, že to byly dva archivy dohromady. Tím se řešila polovička archivního fondu, asi 200 km archiválií. Tam už byly restituční, tlaky apod. A když se tohle podařilo proslapat do 1993, tak se pak stavělo. Ale mezitím byla spousta korespondence, všem začly kapat sliny, začaly se hýbat peníze, investice apod.

Ten systém úřadování byl strašný. Já jako referent jsem psal návrh referátů pro vedoucího oddělení, vedoucí oddělení to odnesl zástupci, to byl Maršál, to je velký jazykozpytec, ten hleděl, aby tam nebyl germanismus. To byly tirády. Pak to šlo na ředitele, na náměstků, na ministra. A ke všem těm dopisům se zároveň musely připojit návrhy odpovědí. To byla mafiánština, to se muselo napsat tak, aby tam byla ta podstata, ale zároveň to bylo potřeba dát tak, aby to spolklí a aby tam našli nějakou chybičku, ne velkou, ale aby tam našli chybičku, na kterou by vás důrazně upozornili a žádali další vysvětlení. A od toho se odvinula ta další korespondence. Nebylo to předjednané, muselo to jít takhle tím úředním šimlem. My jsme do toho zasunuli i to mezistěhování, které bylo jediné možné, ale zdůraznil jsem, kolik se platí nájmy (to bylo asi 40-50 milionů ročně), tak to se mohli na vnitru zbláznit. A teď jsme třeba žádali na výstavbu částku 400-450 milionů, tak si spočítali, že se to za 8-10 let vrátí a budeme mít barák. Tehdy bylo dost peněz. Nikdy nedostanete tolik, kolik byste chtěli, tak bylo třeba s tím kalkulovat.

Měl jste možnost ovlivnit stavby účelových budov před rokem 1989?

To se pamatuji, že jsme bojovali v Ústí nad Orlicí. Umístění tam není šťastné, protože je tam záplavová oblast, ale zase to není tak hrozné. Pokud jde o Náchod a Most, tam jsem ještě nebyl na Archivní správě. A tam jsem se už dostal jenom k tomu, že se to vybavovalo. To byly vlastně první budovy a celkem to není nic moc. První pokusy. Pak už to dostalo pravidla, udělali jsme základní pravidla, my se Sýkorou, dr. Indra a ing. Vítů. I dnes, když se to najde, tak to má svou hodnotu. Pro oblastní archivy se to nepoužilo, ale první díl pro okresní archivy je praktický.

Jaká byla obecně pozice Archivní správy na ministerstvu vnitra, když jste tam nastoupil?

Archivní správa byla součástí civilněsprávního úseku. A byla to správa, takže v organizaci ministerstva to bylo výš než odbor. Takže Sýkora přijel na krajské velitelství policie a ten krajský náčelník se mu zahlašoval. Postavil se do latě a teď mu salutoval. To se vlastně změnilo až koncem 80. let. Byl to vlastně pozůstatek policejní organizace, pak se civilní úsek totálně oddělil od hlavního vnitra. Takže to byla vlastně výjimečnost. Asi to byl na začátku vlastně omyl, že to byl charakter správy, protože jiné správy měly třeba 500 lidí. Kdyby měla tehdy Archivní správa větší dopad na okresy, tak by to také bylo několik set lidí. Ale okresní archivy byly pod okresními národními výbory a oblastní archivy vlastně pod krajskými národními výbory. Pak už tam byl jen Státní ústřední archiv, který byl takovou republikou sám pro sebe. Ono to možná nakonec mělo určité výhody, že vášně povzbuzovaly i mozkové buňky, že byl Sýkora také někdy přinucen k aktivitě. Protože on každé ráno přišel a hlavně se ptal, jestli tam není Vrbata, a říkal: to asi běhá v trenýrkách kolem sv. Václava. Ono stačily konflikty s I. oddělením SÚA v naší budově, protože se chtělo pořád roztahovat. Že je to budova archivu a my jsme tam nežádoucí nájemníci.

Fungovala při plánování budov zpětná vazba na jednotlivé archivy?

My jsme to dali samozřejmě archivářům přečíst. Ale nikdy bychom to nenasali. Nezlobte se na mě. Já jsem si někdy připadal s archiváři jako s bandou poděsů, kteří nevědí, kde je hranice. Protože pořád chodili s nějakými nápady. Musí to mít konca zvonca, protože to bychom nikdy neskončili a každý takový úlet vzbuzoval velký odpor. A hlavně regulátorem byli pracovníci ekonomického odboru. S těmi se nedalo soutěžit. Protože když oni řekli: končíme, tak to mysleli vážně, protože věděli, že by to prostě neprošlo. Oni tam měli určité sloupce čísel, do kterých se museli vejít. Také archivy měly v 90. let odpich, ale koncem 90. let už to šlo do kyttek. Už byly na druhé, třetí koleji. Stačí se podívat na film s Buriánem, jak sedí v archivu a úřaduje tam. Podívejte se, v některých archivech to tak dlouho vypadalo. Až teď jsou to honosné instituce. Když člověk vezme, co se povedlo, to byly stavby, které byly vyhodnocované jako stavby roku.

Můžete nastínit genezi výstavby jednotlivých budov pro státní archivy?

Nejprve bych se zastavil u budovy v Olomouci. To byla čistě velká náhoda. To jsme byli na ředitelské poradě, asi v roce 1995 nebo 1996 někde v Lužických horách. To nás vždycky kolega Šuchma jako podnikář odvezl na nějaká

podniková rekreační zařízení, měl o tom přehled. A hned první den přijel Sládek a říká: hele, sbal si věci a upaluj do Olomouce, protože tam se podařilo prosadit stavbu okresního archivu. A ten archivář se zbláznil, chce postavit palác snů jako v Dubaji. Tak mu to zrejhni a postavte zároveň ještě depozitář a pracoviště pro oblastní archiv. Je to poměrně malé, ale je to kompaktní, je to čistě účelová budova. Tam totiž měli štěstí, na tom místě bylo divadlo a shořelo. Takže tam byl stavební pozemek a okres se utrhнул. Jenže ten okresní archivář měl představu, že tam bude mít asi osm pater, gigantickou badatelnu. Tak já jsem na něj vtrnul a zrubali jsme to na devět podlaží, badatelna společná, laboratoře společné. A vlastně centrála zemského archivu je v Opavě. Tak se bleskovým způsobem archiv postavil. Já jsem to vylíčil jako úžasnou příležitost, že se podaří zase postavit budovu pro dva archivy. Začal se tehdy rýsovat krajský systém, já to líčil, že to bude vlastně pro dva kraje a člověk musel ekonomy ukecat. Když jsem to všechno spočítal a vynásobil, vypadalo to a hrozně výhodně i pro ministerstvo vnitra, a také to bylo. A získal se čas, aby se zrekonstruovala centrální budova v Opavě. Olomouc stála asi 190 milionů, za tak komfortní objekt pro oba archivy to nebyly žádné peníze. Například, když měl opavský archiv depozitář v Janovicích, tam se propadlo několik pater a nad tou propastí visel na několika kabelech záchod. To bylo hrozné, pravidelně tam lezly děti a dělaly si tam ohníčky.

Pokud jde o Litoměřice, tam bylo jediné štěstí, že církve chtěla budovu v Žitonicích. Já nevím, jestli se to uskutečnilo, ale oni tam chtěli udělat domov pro německé důchodce. Ono je to krásné místo, ale když vám to profoukne vítr a padají okna a tašky ze střechy, tak by to bylo hrozně drahé udržet. To by byl návrat do středověku. Tam by se sice nějakému archiváři líbilo, ale jinak tam by se utopily obrovské peníze. Tehdy se podařilo z náměstka ministra Bartáka vyrazit jeden objekt kasáren v Litoměřicích, který pak litoměřický archiv dostal. My jsme tehdy jednali s vyšehradskou kapitulou, oni slíbili, že budou na vyklizení tlačit a to samozřejmě pomohlo. V Litoměřicích je možnost i dále stavět. Mezi námi, není budoucnost, aby obstály v dnešní administrativě všechny malé okresní archivy. Postupně se budou asi stahovat do center.

U okresních archivů dělal většinu agendy pan Šilar, když přišel, jenže on měl jednu nevýhodu. On ve všem podporoval okresní archiváře, i když si řekli blbost, která nebyla realizovatelná. A tím pádem se nepodařilo realizovat něco, co nebylo předem reálné, přesahovalo to možnosti.

Velký problém nastal v Plzni. Tam sice získali bývalý objekt vojenské nemocnice v Nepomuku, to je obrovské. Ale oni mají přitom krásný pozemek v Plzni, který byl docela vysokým nákladem srovnaný. Jenže tam se rozhodovalo, zda

postavit Brno nebo Plzeň. Ale to víte, čemu jsem dal přednost. Je to Morava, to bylo vždycky třeba udržovat určitou rovnováhu.

V Plzni byl v otázkách výstavby budovy velice aktivní ředitel dr. Mužík, tomu ale zlomila vaz taková jeho zabejčenost v blbostech, protože on ho tehdy na hodinu vyhodil náměstek. Mužík chtěl tehdy vypudit okresní archivářku z Tachova. Nedovedete si to představit, dva roky se tam s ní hádal kvůli úplně nesmyslnému fondu nějakých škol, který chtěl nějak uspořádat. My jsme z toho byli s Růžkem úplně šílění, protože ona trvala na svém. Měla pravdu, protože postupovala podle našich směrnic, přitom on si vydal svoje směrnice a ty byly jako důležité. A tenkrát ji chtěl vyhodit a ona si našla nějakého senátora z toho kraje a ten udělal na ministerstvu bugr, dostalo se to k náměstkovi Zajíčkovi a ten ho na hodinu vyhodil. Přitom Mužík byl velice agilní, našel si ten Nepomuk. A normálně, my jsme tam přijeli, a on tam házel lopatou. On jako ředitel archivu. Takže on na jednu stranu blbnul s těmi lidmi. Já si pamatuji, jak to bylo s tím Tachovem, já jsem mu takhle v pátek ve čtyři hodiny volal: prosím Vás, neblbněte, bude z toho malér, Vás je tady potřeba, Vy jste činorodý člověk, ten Nepomuk a všechno. A on: ne, ne, ztratil bych tvář; vyhodil ji a byl venku. A ten Nepomuk, to se nám podařilo. Ekonomové to nechtěli vzít. A tehdy se mi podařil takový trik, že jsem obvolal archivy a ty daly asi 4-5 milionů. A my jsme rovnou přišli s tím, že máme 5 milionů ze svých rozpočtů a že se s tím bude začínat. Oni si tehdy neuvědomili, že to bude stát dalších 100 nebo 150 milionů, dát to dohromady. To jsou obrovské haly, obrovské prostory. Když to běželo, dala se použít i otázka převzetí archivu Škodovky, dnes je to ukázka úspěšné rekonstrukce.

Nejdůležitějším výsledkem z posledního období je ale výstavba budovy Moravského zemského archivu v Brně.

U Brna si nedovedete představit, co to bylo za maratón. Tam bylo několik nabídek naprosto nevhodných parcel. To vlastně nebyly ani parcely. To byly vlastně stavby, které by se musely buď zbořit, nebo přestavět na nějaká monstra. A současný pozemek byl vlastně dar z nebe.

To se mělo začít už v roce 1997, 1998. Ale tam přišly „balíčky“. Tehdy udělal přemet Klaus. Tehdy se k tomu vyjadřoval Kopřiva jako ekonomický náměstek na vnitru. A ten napsal, že je jen jedna priorita, a to je policie. A archiv z toho vypadl.

Brno je i záležitost politická. Už od 1997 bylo v materiálech, že se má Brno projektovat. Ale tehdy to vypadalo, že se ani SÚA nedostaví, tam se dva roky nedělo nic. Nebyl ani začatý provozně-technický objekt. Já když si vzpomenu na tu Vomáčkovou, ta to udržovala pořád v běhu, vždycky sehnala pár milionů, ty

vždycky zmizely jako pára nad hrncem. Naposledy tam přiteklo asi 30-40 milionů a management firmy si to rozdělil na odměny mezi sebou. Na tu stavbu nepřišlo nic a šli do konkurzu. A archiv se stal součástí konkurzní podstaty, tedy jenom polovina. To byly triky, kdy se podařilo začátkem 90. let zprivatizovat kdeco. A správce konkurzní podstaty z toho pohodlně žil. A teď už vše odpuštěno. Ředitel té stavební firmy z Uherského Hradiště byl zavřený s Reginou Rázlovou a než se vrátil, tak mu to jeho management rozkradl. To byl ukázkový příklad, co je možné u nás. A pak to byly těžké boje na ministerstvu. Tehdy byla samozřejmě na prvním místě policie, tam nebyla auta, tam nebylo nic. A tehdy strkat miliardu do archivu... Chodovec stál skoro dvě miliardy. A já se pamatuji, že v roce 1996/1997 bylo v rozpočtu asi 300-400 milionů a najednou nikdo nevěděl, kde jsou. To říkali i ekonomové, ale raději do toho nehrabali.

Já jsem tehdy říkal: musíme začít od začátku. Takže všechny stížnosti, protože lidé psali stížnosti, oni je v MZA sami naváděli, že je nutné je posílat přímo na ministerstvo vnitra. Psali, že tam není badatelná, že vše dlouho trvá apod. Tak jsem řekl: všechny stížnosti ať posílají přes náměstka a ministra. On nám to samozřejmě postoupí, abychom to vyřídili. Ale my to musíme zase vyřídít přes něj, takže to bude chodit přes něj a přes ministra. To byla agenda, protože kdejaký čičmunda, co hledal nějakého včelaře, tak si stěžoval ministroví. Samozřejmě náčelník sekretariátu z toho byl naštvaný. Další tah, co bylo dobré, bylo udělat anketu mezi předními osobami v Brně. Jejich dopisy jsou zachované, oni nám psali, abychom na to dbali, že ten archiv je tam bezpodmínečně nutný, tam nám psal biskup, hejtman, předseda správního soudu atd. To se pamatuji, že jsem ty formulace obdivoval. A pak se to začínalo nějak vyvrbovat. A pak se mi podařil takový kousek. Jednou jsem se hrabal pro Sládka v nějakých materiálech a objevil jsem, že v Brně bude celostátní porada funkcionářů ministerstva vnitra v budově archivu. Tak jsem volal dr. Smutné, aby se pokusila tam někoho chytit a ona tam potkala Grosse. A teď ona má šarm, ona má osobní kouzlo a nějak ho ukecala a plnou pravdu měla, že tamní archiv je ve zcela katastrofální situaci, většinou archiválií rozptýlených ve zcela nevyhovujících depotech hrozilo totální zničení a ztráta. A on si nějak představil, protože tehdy v Brně byla blbá situace pro sociálně demokratickou stranu, že tam přinese jako donátor nádhernou budovu, že pomůže stěhovat matriky, které hynou. Tak to šlo ráz na ráz, nedovedete si představit. To volali nás z ekonomického odboru, okamžitě šly přísliby milionů do začátku. Koupil se pozemek, který jsme předtím nemohli sehnat. A ani ne za dva roky bylo postaveno, vypůjčilo se 400 milionů od banky. Původně se počítalo s cca 300 miliony, i to by byl zázrak. Ale najednou to jelo. Když tomu přeje vedoucí funkcionář, to jste

měli vidět kontrolní dny, to bylo úžasné. Předsedou komise byl bývalý náměstek Zeman, tajemnice dr. Čepeláková, vedoucí firmy samí mladí machři „symfonie“. Je to krásný archiv. A přitom to bylo laciné. Nebyla to černá díra. To bylo krásné, co se povedlo, a já jsem si říkal: už můžeš jít do důchodu. V následujících letech bylo možné získat do rozpočtu pouze omezené částky, protože rezort musel splácet vypůjčených 400 milionů korun. Řešily se pouze nejnútnejší havárie a údržba a obměna materiálu.

*Rozhovor se uskutečnil ve dnech 14. 12. 2012 a 4. 1. 2013
v hospici U dobrého pastýře v Čerčanech.*

Rozhovor vedli Eva Drašarová a Jan Kahuda.